

Boekbesprekingen

H. H. Verkerk: *Het plaveiselcelcarcinoom van mondbodem en onderkaak*. 250 pag., 40 fig., 64 tab. Proefschrift Universiteit van Amsterdam, 1978.

Het proefschrift over 'Het plaveiselcelcarcinoom van het mondslijmvlies van mondbodem en onderkaak' betreft enerzijds een literatuurstudie en anderzijds een retrospectief onderzoek bij 130 patiënten. De literatuurstudie begint met de vermelding van enkele historische gegevens over de oncologie en wordt gevolgd door een uitvoerige uiteenzetting over epidemiologie van het plaveiselcelcarcinoom van het mondslijmvlies in het algemeen en die van het slijmvlies van mondbodem en onderkaak in het bijzonder. Opvallend is onder andere dat patiënten die een plaveiselcelcarcinoom in het hoofd-halsgebied hebben doorgemaakt, een grotere kans hebben op een tweede carcinoom in hetzelfde gebied dan in het algemeen kan worden verwacht. Vervolgens gaat de auteur in op de mogelijke etiologische factoren van het plaveiselcelcarcinoom van het mondslijmvlies en bespreekt op zeer overzichtelijke en prettig leesbare wijze de mogelijke exogene en endogene factoren. Er is een apart hoofdstuk gewijd aan de diagnostiek van het plaveiselcelcarcinoom van het mondslijmvlies, waarbij talrijke voor de tandarts belangrijke aspecten worden belicht. Eén en ander is geïllustreerd met klinische en röntgenologische afbeeldingen. De rol van de tandarts bij de diagnostiek van maligne mondslijmvliesafwijkingen is bijzonder belangrijk en niet minder geldt dit voor de premaligne afwijkingen. Ook aan deze laatstgenoemde groep wordt door de schrijver uitvoerig aandacht besteed.

Het eigen patiëntenonderzoek betreft een retrospectief onderzoek bij 130 patiënten die tussen 1955 en 1971 in het Antoni van Leeuwenhoek Ziekenhuis te Amsterdam zijn behandeld. Er waren in deze groep drie maal zoveel mannen als vrouwen. Meer dan 70% van de patiënten was ouder dan 60 jaar. Van de mogelijk oorzakelijke factoren leken vooral tabak- en alcoholgebruik het ontstaan van een mondbodem- of onderkaakcarcinoom te hebben bevorderd. Ruim 2/3 deel van de patiënten was edentaat. Er is niet vermeld hoe de kwaliteit van de onderprothese

was en of een slecht passende gebitsprothese een etiologische factor zou kunnen zijn. Ruim 80% van de tumoren manifesteerden zich als een ulcererende afwijking, terwijl de overige tumoren exofytisch of submucosus groeiden; 20% van de patiënten was reeds eerder elders behandeld. De tumoren werden, zoals gebruikelijk, geïnclassificeerd volgens een TNM-classificatie (T = tumor, N = 'Node', lymfkliermetastase en M = metastase op afstand). Het merendeel van de tumoren was reeds diep geïnfiltrerd of had zich in de omgevende structuren uitgebreid. Bij de helft van de patiënten bleek er bij het eerste onderzoek reeds sprake te zijn van één of meerdere lymfkliermetastasen in de hals. Bij 3 patiënten (2%) waren bij het eerste bezoek reeds metastasen elders (longen) aanwezig. Van alle patiënten werd het weefsel dat verkregen was bij de proefexcisie opnieuw door de patholoog-anatoom en de onderzoeker beoordeeld. Evenals bij plaveiselcelcarcinoom elders in de mondholte, bleken ook die van de mondbodem en onderkaak voor het merendeel tot de goed gedifferentieerde te behoren.

Wat betreft de ingestelde behandeling, blijkt chirurgie, radiotherapie en chemotherapie te zijn toegepast, alsmede zogenaamde combinatiebehandelingen. Van de 130 patiënten zijn er 14 palliatief behandeld en is bij 4 in het geheel geen behandeling ingesteld. Het 5-jaars-overlevingspercentage bedroeg 34%. In gevallen waarbij een onderbreking van de continuïteit van de onderkaak bij de operatie onvermijdelijk was, kon later veelal een onderkaakreconstructie worden uitgevoerd met een zeer acceptabel esthetisch en functioneel resultaat.

De auteur vermeldt in het laatste hoofdstuk enkele algemene richtlijnen voor de behandeling van het plaveiselcelcarcinoom van de mondbodem en onderkaak. In de bijlagen wordt een onderzoeks-schema vermeld voor de verzameling en rangschikking van de gegevens over maligne neoplasmata in het gebied van mondbodem en onderkaak.

Samenvattend kan worden gezegd dat het hier om een bijzonder waardevol onderzoek gaat. Het is een prettig leesbaar geschreven dissertatie, welke voor de tandarts zeer veel waardevolle gegevens bevat.

De dissertatie zal in handelsvorm worden

uitgegeven in de serie Tandheelkundige Monografieën door Stafleu/Tholen.

I. van der Waal

R. Schmelzle: *Konservierte Transplantate in der Kiefer- und Gesichtschirurgie*. 108 pag., 103 afb. Carl Hanser Verlag, München, Wien 1978.

Hoewel het uit de titel niet geheel blijkt, behandelt de schrijver slechts één soort implantatiemateriaal, namelijk been, kraakbeen of bindweefsel, dat met een bepaald merk conserveringsmiddel houdbaar gemaakt is. Het conserveringsmiddel Cialit, chemisch als het natriumzout van 2-ethylmercurimercapto-bezoxazol-5 carbonzuur bekend, is hiervoor uitverkoren.

In het ruim 100 pagina's tellende boekwerk dat qua uitvoering sterk aan een proefschrift doet denken (wat het oorspronkelijk ook was), worden onderzoeken van dit implantatiemateriaal aan proefdieren en patiënten beschreven.

Na een duidelijke uiteenzetting over de conserveringstechniek, gaat de schrijver in op diverse dierproeven: hij gebruikt daarvoor het miniatuurvarken en het konijn. Daarna bespreekt hij een aantal klinische toepassingen.

Middels dierproeven wordt agetoond dat er in principe vier reactiemogelijkheden zijn op Cialit geconserveerde implantaten: resorptie, omzetting in bindweefsel (in zachte weefsels), omzetting in bot (in harde weefsels), ingroei van bindweefsel (in zachte weefsels) waren mogelijk.

Daarna beschrijft hij klinische experimenten: zo werden 14 patiënten voorzien van in totaal 22 bot-implantaten vooral in boven- en onderkaak, 5 patiënten van spongieuze bot-implantaten en 1 patiënt van een ribtransplantaat, waarna slechts bij één patiënt ontsteking bleek voor te komen. Andere klinische transplantaten, bevestigen het beeld dat dergelijke, met Cialit geconserveerde homologe transplantaten, in het algemeen succesvol zijn.

Het boekje lijkt mij voor kaakchirurgen een waardevolle bijdrage; hoewel de bevindingen niet nieuw zijn (reeds een kwart eeuw is Cialit bekend als worden de bevindingen op voor practici zinvolle wijze gepresenteerd.

K. de Groot